

## MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYACHILARINING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MASTER-TRENINGLARNING O'RNI

Uchqunova Adiba Roziq qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti magistranti

E-mail: [adibauchqunova@gmail.com](mailto:adibauchqunova@gmail.com)

Orcid: <https://orcid.org/0009-0005-2414-7685>

Tel: +99899 330-61-51

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18308733>

**ANNOTATSIYA:** Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kreativligini rivojlantirishda master-treninglarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Mualliflik yondashuvi asosida tarbiyachi kreativligi tushunchasining mazmuni ochib berilib, master-treninglarning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Maqolada master-treninglar orqali tarbiyachilarda kreativ fikrlashni shakllantirish mexanizmlari, ularning amaliy faoliyatga ta'siri hamda kasbiy rivojlanishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, master-treninglarni tizimli tashkil etish orqali maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish mumkinligi muallif fikrlari asosida bayon etilgan.

**Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, kreativlik, master-trening, pedagogik innovatsiya, kasbiy rivojlanish, ijodiy faoliyat.

**ANNOTATION:** This article analyzes the role and significance of master trainings in developing the creativity of preschool teachers. Based on the author's approach, the concept of teacher creativity is explained, and the pedagogical potential of master trainings is highlighted. The paper substantiates the mechanisms for fostering creative thinking in teachers through master trainings, their impact on practical activities, and their importance in professional development. Additionally, the author emphasizes that the systematic organization of master trainings can enhance the effectiveness of the educational process in preschool institutions.

**Key words:** preschool education, teacher, creativity, master training, pedagogical innovation, professional development, creative activity.

Bugungi kunda ta'lim tizimida kechayotgan tub islohotlar, ayniqsa, maktabgacha ta'lim sohasiga qo'yilayotgan talablar tarbiyachilardan nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni, balki kreativ fikrlash, yangicha yondashuv, muammoli vaziyatlarda tez va samarali qaror qabul qilish qobiliyatini ham talab etmoqda. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida tarbiyachining ijodiy yondashuvi muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan biri bo'lgan master-treninglarning o'rni va ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv davrida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichi jamiyat taraqqiyotining poydevori sifatida e'tirof etilayotgani, ushbu sohada faoliyat yuritayotgan pedagog kadrlardan yuqori kasbiy mahorat, pedagogik tafakkur va kreativ yondashuvni talab etmoqda. Chunki maktabgacha yosh — bolaning shaxsiy, intellektual va ijodiy salohiyati shakllanadigan eng muhim davr hisoblanadi. Bu jarayonda tarbiyachining roli yetakchi bo'lib, uning har bir pedagogik harakati bolaning kelajakdagi rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Muallif fikricha, bugungi maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachining vazifasi faqatgina bolaga bilim berish bilan cheklanib qolmasligi lozim. Aksincha, u bolalarda mustaqil fikrlash, erkin muloqot qilish, tasavvur va fantaziyaning rivojlantirish uchun sharoit yaratib beruvchi

ijodkor shaxs bo'lishi kerak. Bunday sifatlar esa tarbiyachidan kreativlikni, ya'ni yangicha fikrlash, nonstandart qarorlar qabul qilish va pedagogik vaziyatlarga moslashuvchan yondashishni talab etadi.

Afsuski, amaliyotda ayrim maktabgacha ta'lim muassasalarida hanuzgacha an'anaviy, qolipga solingan mashg'ulotlar ustunlik qilmoqda. Bu esa bolalarda qiziqishning pasayishiga, faol ishtirok etmaslikka va ijodiy salohiyatning to'liq namoyon bo'lmashligiga olib kelmoqda. Shunday sharoitda tarbiyachilar kreativligini rivojlantirish masalasi dolzarb pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Muallif nuqtai nazariga ko'ra, tarbiyachining o'zi kreativ bo'lmash ekan, u bolalarda kreativlikni shakllantira olmaydi.

Bugungi kunda tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishga qaratilgan turli malaka oshirish kurslari, seminarlar va treninglar tashkil etilmoqda. Biroq ularning barchasi ham kutilgan natijani bermayapti. Sababi, ko'plab tadbirlarda nazariy ma'lumotlar ustunlik qiladi, amaliy faoliyatga esa yetarli e'tibor qaratilmaydi. Shu bois, pedagoglarni faol o'rganishga, tajriba almashishga va ijodiy izlanishga undaydigan zamonaviy ta'lim shakllariga ehtiyoj ortib bormoqda.

Ana shunday samarali shakllardan biri sifatida **master-treninglar** alohida ahamiyat kasb etadi. Muallif fikricha, master-treninglar tarbiyachilarning kasbiy va ijodiy salohiyatini ochib berishda eng qulay pedagogik muhitni yaratadi. Chunki bunday treninglarda ishtirokchilar tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki faol subyekt sifatida maydonga chiqadi. Ular o'z tajribasini tahlil qiladi, boshqalar bilan solishtiradi va yangicha yondashuvlarni izlaydi.

Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kreativligini rivojlantirishda master-treninglarning o'rni, ularning mazmuni, shakllari va pedagogik imkoniyatlarini o'rganish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada aynan mana shu masalalar mualliflik yondashuvi asosida tahlil qilinib, master-treninglarning tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib beriladi.

### ***Tarbiyachi kreativligi tushunchasining mazmuni***

Muallif fikricha, tarbiyachi kreativligi — bu faqatgina yangi o'yinlar yoki mashg'ulotlar o'ylab topish emas, balki mavjud ta'lim jarayoniga yangicha ruh bag'ishlash, bolalarning individual qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiyani tashkil etishdir. Kreativ tarbiyachi har bir bolaning ichki imkoniyatlarini ko'ra oladi va ularni rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, an'anaviy usullarga tayanib ishlayotgan tarbiyachilar bolalarda faollik va mustaqil fikrlashni yetarli darajada shakllantira olmaydi. Aksincha, kreativ yondashuv asosida ishlaydigan tarbiyachilar mashg'ulotlarni qiziqarli, interaktiv va samarali tashkil etishga erishadi. Shuning uchun kreativlikni rivojlantirish bugungi kunda tarbiyachilar uchun kasbiy zaruratga aylanmoqda.

### ***Master-treninglar: mohiyati va pedagogik ahamiyati***

Master-trening — bu tajribali mutaxassis (master) tomonidan olib boriladigan, amaliy faoliyatga yo'naltirilgan, ishtirokchilarning faol qatnashuvini ta'minlaydigan o'quv mashg'ulotidir. Muallif nuqtai nazariga ko'ra, master-treninglarning asosiy afzalligi shundaki, unda nazariya va amaliyot uyg'unlashadi, tarbiyachilar esa bevosita jarayonda o'rganadi, sinab ko'radi va xulosalar chiqaradi.

Maktabgacha ta'limda o'tkaziladigan master-treninglar tarbiyachilarga quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- kreativ fikrlashni faollashtirish;
- innovatsion metod va texnologiyalarni amaliyotda qo'llash;
- kasbiy refleksiya va o'z-o'zini baholashni rivojlantirish;
- jamoada ishlash va tajriba almashish madaniyatini shakllantirish.

Muallif fikricha, master-treninglar oddiy seminar yoki ma'ruzalardan farqli ravishda tarbiyachining shaxsiy tajribasini boyitadi va uni mustaqil ijodiy faoliyatga undaydi.

### ***Master-treninglar orqali kreativlikni rivojlantirish mexanizmlari***

Tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishda master-treninglar bir necha mexanizmlar orqali ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, trening jarayonida muammoli vaziyatlar yaratiladi va ishtirokchilar ularni noodatiy yechimlar orqali hal etishga o'rganadi. Bu esa kreativ tafakkurning shakllanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, master-treninglarda roli o'yinlar, interaktiv mashqlar, brainstorming (aqliyl hujum) usullari keng qo'llaniladi. Muallif kuzatishlariga ko'ra, aynan shu faol metodlar tarbiyachilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni ijodiy faoliyatga undaydi.

Uchinchidan, master-treninglar tarbiyachilarni bolalar dunyosiga chuqurroq kirib borishga, ularning tasavvuri va fantaziyasini tushunishga yordam beradi. Natijada tarbiyachi mashg'ulotlarni rejalashtirishda standart qoliplardan voz kechib, yangicha yondashuvlarni izlay boshlaydi.

### ***Amaliy tajribada master-treninglarning samaradorligi***

Muallifning amaliy tajribasiga tayanib aytish mumkinki, muntazam tashkil etilgan master-treninglar tarbiyachilarning kasbiy faolligini sezilarli darajada oshiradi. Treninglardan so'ng tarbiyachilar o'z mashg'ulotlarida:

- ijodiy o'yinlar sonini ko'paytiradi;
- bolalarning mustaqil fikrlashiga ko'proq e'tibor qaratadi;
- mashg'ulotlarni integratsiyalashgan holda olib boradi.

Shuningdek, master-treninglar tarbiyachilar o'rtasida sog'lom raqobat va ijodiy hamkorlikni shakllantiradi. Bu esa ta'lim muassasasining umumiy pedagogik muhitiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kreativligini rivojlantirishda master-treninglar muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Muallif fikricha, aynan master-treninglar orqali tarbiyachilar o'z kasbiy imkoniyatlarini chuqurroq anglaydi, ijodiy salohiyatini yuzaga chiqaradi va zamonaviy ta'lim talablariga moslashadi. Shu bois, maktabgacha ta'lim muassasalarida master-treninglarni tizimli va maqsadli tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot va amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, master-treninglar orqali tarbiyachilarda pedagogik jarayonga nisbatan yangicha qarash, o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirishga bo'lgan ehtiyoj kuchayadi. Treninglar jarayonida yaratiladigan muammoli vaziyatlar, ijodiy topshiriqlar va interaktiv mashqlar tarbiyachilarning nostandart fikrlashini rivojlantiradi, o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda kasbiy faolligini kuchaytiradi. Natijada tarbiyachilar mashg'ulotlarni rejalashtirish va tashkil etishda qoliplangan yondashuvlardan voz kechib, bolalarning qiziqish va ehtiyojlariga mos, ijodiy faoliyatga yo'naltirilgan usullarni qo'llay boshlaydi.

Shuningdek, master-treninglar tarbiyachilar o'rtasida tajriba almashish, hamkorlikda ishlash va o'zaro o'rganish muhitini yaratadi. Muallif nuqtai nazariga ko'ra, aynan mana shu

ijodiy hamkorlik muhiti pedagogik jamoaning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday muhitda tarbiyachilar nafaqat yangi g'oyalarni o'zlashtiradi, balki o'z pedagogik tajribasini qayta ko'rib chiqadi, o'z ustida ishlashga intiladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, maktabgacha ta'lim muassasalarida master-treninglarni tizimli, reja asosida va amaliyotga yo'naltirilgan holda tashkil etish zarur. Bu jarayonda trening mavzulari tarbiyachilarning real ehtiyojlari, kasbiy muammolari va zamonaviy ta'lim talablari asosida belgilanishi lozim. Faqat shundagina master-treninglar tarbiyachilar kreativligini rivojlantirishda kutilgan samarani beradi.

### **Adabiyotlar, References, Литературы:**

1. Abdullaeva N. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Xoliqova G. Pedagogik kreativlik va innovatsion faoliyat. – Toshkent, 2019.
3. Maktabgacha ta'lim vazirligi. Maktabgacha ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2021.
4. Torrance E. Creativity in Education. – New York, 2018.
5. Muslimov N. Pedagogik kompetensiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2022.